

2498

פרוטוקול מס. 48/ג'

מישיבת ועדת הכספים
התקיימה ביום ג', כ"ח בשבט, תשי"ח - 18.2.58 בשעה 8.46

נ ו כ ח י ם

- חברי הוועדה:
- היו"ר י. גורי
 - י. אפרתי
 - י. בדר
 - א. בהיר
 - ש. דיין
 - א. כהן
 - נ. לוין
 - ש. לורנץ
 - ז. סוזאייב
 - ס. קלמר
 - י. קרגמן
 - ח. רובין

מוזמנים: ז. שרף - המסונה על הכנסות המדינה.

מסעם משרד האוצר. { מר אזיאלי
מר וינר
3.12.58

סדר-היום: המסך הדיון בתקציב המדינה לשנת 1958/89.

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה.

לפני שאנו עוברים לסדר-היום עלינו לקבל החלטה בענין שלא סיימנו אותו בישיבה הקודמת והנוגע להצעת התיקונים לחוק סבקר המדינה.

הסיעה הקומוניסטית לא הסריחה עצמה להגיש הסתייגויות ובחרה לה בדרך אחרת הייחוד בוחה לה - למסור הודעה בכנסת. הם פנו אלינו בנדרון, ולפי התקנון אנו רשאים לאפשר להם זאת או לא. לפי עניות דעתי אין סיבה מספקת לתת לסיעה הקומוניסטית למסור הודעה רק משום שהדבר בוחה לה. אין זה נימוק אובייקטיבי והוא גם לא מכריע.

י. קרגמן: אני מציע לא לאפשר לסיעה הקומוניסטית למסור הודעה. היה להם מספיק זמן כדי לעסול על החוק, לנסח את ההסתייגויות ולהופיע בהן מעל במת הכנסת.

י. בדר: אני מציע לתת להם אפשרות זו. כאשר בחוק נאמר שמוסד מסוים רשאי, פירושו של דבר שהוא חייב, אלא אם יש לו סיבות שלא לעשות כן. מתי איתוא לא הייתי גותן רשות כזו? - כאשר החוק הוא קטן ובלתי חשוב, כי אני חושב שבמקרים כאלה אפשר לטעון שזה תיקון קל וטכני ואין מקום למסירת הודעה; שנית, כאשר אין שום תוכן, לא ציבורי ולא חברתי מיוחד לאיזה שהוא חוק. במקרים אחרים - אני חושב שיש לתת רשות כזו.

אני מכבד את הנימוק של חבר-הכנסת קרגמן, אלא רצוני לראותו לאור העובדות. לו המדובר היה בסיעת מפ"ם, למשל, שיש לה נציג בוועדת הכספים ונציג זה איננו מופיע לשיחות הוועדה במשך חדש-חדשיים, למרות שיש לו זכות כזו - מבחינה זו היה משקל רב לגישתו של חבר-הכנסת קרגמן. אמנם זו גישה על עונשין, אבל אני יכול להבינה. אבל ידוע לנו שסיעה זו איננה יושבת בוועדה למרות שהיא מונה 6 חברים. הדבר מקשה עליה להביא הצעות ולרשום הסתייגויות.

אני מעדיף לתת הפעם רשות לסיעה הקומוניסטית למסור הודעה במקום שאצטרך בהזדמנות הבאה לדון על הסתייגויות ובמקום לעודד אותם הגשת הסתייגויות כדי לזכות ברשות הדיבור.

היו"ר י. גורי:
יש רק שיקול אחד ויחיד - ואין לי אחר - שהוא מטריד אותי. היה לנו ויכוח ממושך בסעיף אחד שלא הצלחנו להגיע בו לסיכום אחד. יכול להיות שנגנב שמץ מהדיונים שהתנהלו בוועדה, וגם אם לא נגנב - ברור שהדבר יופיע מעל במת הכנסת. הבעתי תקווה שהסיעות אשר נשארו במיעוט הנמקתן תהיה די זהירה, כי זה ענין עדין שיכול לפגוע בבטחון וביחסי חוץ. אבל אני בוטח בהם. לעומת זאת, אינני יכול לבטוח בסיעה הקומוניסטית לגבי מה שהיא תכלול בהודעה זו. זהו השיקול היחיד שמונע בעדי לתת את הרשות, ואבקש את חברי הוועדה שישפטו גם את השיקול הזה.

ח. רובין:
אני חושב שתזכויות הפרלמנטריות צריכות להיות מובטחות לכל גוף וסיעה, מבלי שים לב לעמדתם הפוליטית. התקנות אומר שבענין זה הוועדה יכולה להחליט, ופירושו של דבר, שהחלטה שלילית היא במסגרת התקנון כשם שהחלטה חיובית היא במסגרת זו.

אינני מקבל את גישתו של יו"ר הוועדה. לי יש נימוק אחר. אבל בלב כבוד אני מוכן לתמוך בהצעתו של חבר-הכנסת קרגמן. אני יכול לתאר לי שהסיעה לא עשתה מאמץ מספיק כדי לנסח הסתייגויות. לי נראה לי שאין חובה על הוועדה במקרה זה לתת להם אפשרות של מסירת הודעה.

ד"ר קיטרון:
רצוני להעלות מחשבה. בתקנון באמר שהזכות למסור הודעה תלויה בהסכמת הוועדה. אינני רואה כל עימוק משפטי לפחות המונע בעד הוועדה לומר, שאנו נסרב לתת רשות זו אם לא נראה קודם לכן את תוכן ההודעה ונקבל החלטתנו בהתאם לכך. הוועדה איננה חייבת לתת זכות להודעה ולכן היא יכולה להתנות את הדבר האחד בשני.

היו"ר י. גורי:
אפשר לומר שאנו מוכנים לנהוג באופן ליברלי ולאפשר להם להגיש את ההסתייגויות.

ז. סוזאייב:
האם היה תקדים כזה לגבי איזה חוק?

ד"ר קיטרון:
לא היה תקדים של שירת הודעה ולכן אמרתי שאני מוכן ללכת בנדון לוועדת הכנסת.

ה צ ב ע ה

ההצעה לתת לסיעה מק"י רשות להודעה - לא נתקבלה.

היו"ר י. גורי:
האם הוועדה מוכנה להודיע לסיעה, שנתיר להם להגיש את ההצעות?

ח. רובין:
אני מסכים להצעה, אבל אין צורך למסור להם על כך באופן רשמי.

היו"ר י. גורט:
באם אקבל הצעות - אצטרך לקיים הצבעה פורמלית. האם יש התנגדות לקיום הצבעה שלישית על החוק מיד לאחר ההצבעה בקריאה שנייה?
לא היתה התנגדות להצמדת הקריאה השלישית לשניה.

המשך הדיון על תקציב המדינה לשנת 1958/59.

מר ז. שרף:

רצוני להשיב על שאלותיו של חבר-הכנסת בהיר
שאתמול לא יכולתי להשיב עליהן. הסכום של
156 מיליון מטס הכנסה כולל את חודש ינואר ואיננו כולל את יהב המגן.
הסכום הוא 156,700,000 ל"י, וחלקם של השכירים בו הגיע ל-75,600,000 ל"י;
74 מיליון ל"י ניכויים ו-1,600,000 ל"י הפרשי מס. חלקן של החברות הוא
28,600,000 ל"י, וחלקם של העצמאיים - 52,500,000 ל"י. לגבי עצמאיים
55% מהסכום אלה תשלומים שוטפים לעומת 38% אשתקד.

הקבוצים שילמו בשנת 1956/57 סכום של
1,600,000 ל"י כמט הכנסה. אין בידי מספרים על סכום המט ששולם על-
ידי המושבים ואמצאים לכם בשבוע הבא.

ז. סוזאייב:

אני מבקש לדעת את מספר הקבוצים ששילמו סכום
זה וכן את מספר יחידות המשפחה.

א. בהיר:

מהו התשלום הממוצע למשפחה בקבוץ לעומת התשלום
הממוצע למשפחה בארץ?

ס. קלמר:

מתי נסגר תיקו של החייב במס? עד לאיזו שנה אתם
חוזרים על-מנת לפתוח תיק?

היו"ר י. גורי:

צפוי לנו דיון בוועדה או בוועדת משנה על
התיקונים בפקודת מס הכנסה. שמענו שהחוק יובא
לפנינו באופן הקרוב. אינני חושב שאת כל השאלות הצמודות למס הכנסה ייש
לשב בדיון על התקציב. אלה פרטים שבתשובה עליהם לא קשורה החלטה על
האומדן.

א. בהיר:

האם נכון הדבר שהשכירים אשתקד עד לראשון בינואר
שילמו בערך 42% מסכום כל המס, ואילו השנה -

47%?

ח. רובין:

האם אפשר לקבל מספרים הכוללים גם את התשלומים
ליהב המגן? האם לא יהיה נכון להגיד, שחלקם של
השכירים במס הכנסה ויהב מגן עלה על 50%?

מר שרף:

לא יהיה נכון להגיד כך. עד לחודש דצמבר היה
חלקם של השכירים בסכום כולל של 26 מיליון ויהב
מגן - 12 מיליון, וחלקם של העצמאיים - 8,5 מיליון, והנותה - חלקן של
החברות.

אשר לשאלתו של חבר-הכנסת בהיר - נכון יהיה לומר
זאת לגבי חודש ינואר. אבל לא הייתי מציע לומר זאת בכלל, היות ובשלושת
החדשים האחרונים של השנה עולה חלקם של העצמאיים והחברות. אביא כמה
מספרים כדי להדגים זאת. עד ינואר היו ניכויים של 10 מיליון, ובאותו זמן
נתנו העצמאיים 8 מיליון, והחברות - 3 מיליון. בינואר גדל חלקם של
העצמאיים על הממוצע השנתי ובחודשים פברואר ומרץ הוא עוד יגדל יותר.
החדשים האחרונים מגדילים את האחוז של העצמאיים והחברות ולכן לא הייתי
מציע למכס את המספרים לסוף חודש ינואר.

א. בהיר:

אני אומר זאת בהשוואה לשנה האחרונה, אז פעלה
אותה טכניקה.

מר שרף:

אבל אז לא היו המספרים לסוף ינואר. רק מקרה
הוא שאנו יושבים עתה באמצע חודש פברואר.

ז. סוזאייב:

לאור הסבריו של מר שרף על הסילוף בהגדרת
החלוקה בין העצמאיים והשכירים - מדוע אתם
ממשיכים בסטטיסטיקה ובניחוח מספרים להשתמש בכל-זאת במונחים אלה ואינכם
משתמשים במונחים אחרים כמו "הכנסה על-ידי גביה במקור"?

מר שרף:

באנגליה ובאמריקה אמנם משתמשים במונחים
אחרים, אבל אין משתמשים בהם לצורך היכנסה

פוליטי.

מ. קלמר: לא קבלתי תשובה לשתי שאלותי: כמה שכירים לפי הערכתכם יש להם הכנסה נוספת, ומה הסכום שאחם חושבים לגבות על הכנסה זו? מהו סכום הפיגור לגבי העצמאיים?

מר שרף: הפרש המס מהשכירים מגיע לכ- 5 מיליון.

קשה להשיב על השאלה בנוגע לפיגור של עצמאיים, כי צריך לערוך קודם ויכוח מהו פיגור, האם שנת 1956 היא בבחינת פיגור אם לאו, כי הטיפול בשנת 1956 הוא טיפול בזמנו בכל שלטונות מס ההכנסה. אם מורידים את שנת 1956, הפיגור יקטן לחצי.

מס שבח מקרקעין - 1 מיליון.

מ. קלמר: נדמה לי שלפני שנה דובר על ביטול מס זה ואיחודו עם מס הכנסה. זהו סכום פעוט, בעוד שמס זה גורם לכל מיני קנוניות בין המוכר והקונה. אני מציע לכלול מס זה במסגרת מס רווחי הון.

ה. רובין: חושבני שמס זה לא הוכיח עצמו במציאות מסיבה פשוטה - הוא לא משתלם, ומסדירים את הדבר בצורות משפטיות שונות שלא אעמוד עליהן עתה. אינני סבור שתיקונים במס זה עלולים למנוע את הצורות המשפטיות הלגליות לפיהן אפשר שלא לשלם את המס. נוסף לכך יש למס זה פרובלמטיקה כלכלית בתקופה של אינפלציה, היות ומס זה משתלם לא על תוספת ערך של נכס אלא משתלם כאן מס מהסובסטנס, כי החישוב נעשה לפי נחונים נומינליים. שמא אפשר להעביר מס זה ולאחדו עם דמי העברת הקרקעות ולקבוע שם שיעור אחיד?

ש. דיין: לדעתי צריך להגדיל את הסכומים בקשר למגרשים במיוחד. חוכרי הקרקעות של הקרן הקיימת משלמים הרבה יותר.

מר שרף: הסכום היה 1/2 מיליון אשתקד והוא גדל השנה למיליון. רצינו להפוך מס זה לחלק של מס הכנסה - רווחי הון. היה על כך דיון בממשלה והוחלט שלא לעשות זאת. הוחלט שלא לטפל בהרחבת הסעיף ביחס לרווחי הון מעבר לקיים. היחה הצעת חוק בנדון. היא נגנזה אבל לא ירדה מן הפרק.

אשר לתיקונים שהזכיר חבכ-הכנסת רובין - אנו מטפלים בהם עכשיו. הדרכים ברורות לנו, ולא טיפלנו בדבר עד כה כי חשבנו שהמס יכלול בחוק אשר נגנז לפי שעה. באמצעות תיקונים אלה היינו סוחמם את הפרצות והפגימות. לאחר שההצעה היא נגנזה סוכם שנכניס את התיקונים. לא אחפלא אם בשנה הבאה האומדן יעלה על מיליון. עד לסוף ינואר הגענו כבר להכנסה של 850 אלף לירות והשנה נגיע למיליון.

השעור הנמוך ביותר של המס הוא 5% על נכסים שערכם לא עלה ביותר מ- 250% והחזיקו בהם 10 שנים; 10% על נכסים שערכם עלה ל- 500% והחזיקו בהם יותר מ- 10 שנים; השעור הגבוה ביותר של המס הוא לגבי ערך שעלה על 500% והחזיקו בנכס פחות משנתיים. כאן שיעור המס הוא 40% מההפרש של הקניה והמכירה. יש חוק כזה גם בשוויץ שם השעורים מודרגים לפי זמן ההחזקה כי המגמה שלהם היא שלא תהיה תנועה של נכסי דלא ניידים.

מס עזרון - 1 מיליון

ה. רובין: אני נגד הטלת מסים שהם ביסודם צודקים בהחלט, כאשר אין עומדים בהגשמתם. בארץ אין מס מתנות ואדם יכול להעביר את כל רכושו בחיים מבלי לשלם מס. לא יתכן מס עזרון מבלי שיהיה גם מס מתנות.

מר שרף: לא הייתי מציע לבטל מס זה שהוא מס סוציאלי צודק והכנסותיו גדלות, אם כי באטיות. בחדשי אפריל-ינואר של שנת 1956/57 נכנסו 200,000 ל"י, ובאותו זמן השנה

וידת הכספים
18.2.58

נכנסו 500,000 לירות. לאמיחן של דבר אין בארץ ירושוח גדולות, כפי שמקובל לח"י. מאז קבלת החוק היו אולי שתי ירושוח גדולות שהגיעו למיליון ל"י. בדרך-כלל הטיפול המשפטי בירושוח גדולות נמשך זמן רב ובינתיים אי-אפשר לגבות את המס אלא בחלקו. כמעט ואין ירושוח גדולה המכחימה בלי משפטים בין בני המשפחה, דבר אשר מאיט את קצב גביית הכסף. גם לרוב החוב אפסר לשלם את המס במשך המשי שנים. האטוב יותר מאשר הטיפול הפנימי לעומת החקד.

ישיר למס כהנות - החקיים בירור בנדון וטובב נגד מס זה יכול להיות שנציי לדאריך את הקופת המנה המצטרפת לירושה מחמש שנים לשבע.

ש. דיין:
חנועה המושבים מכינה עתה את חוק המושבים. האם יביאו בחשבון את נכסי דלא הניידו של המשק החקלאי לעם גבייה מס עזבון אם הם עוברים בירושה? מה הדין בישר לאדמות חכורות?

מר רפ:
נכס כולל גם הנאה בנכס. אני מציע שמישהו כחנועה המושבים יפגש עם האדם הממונה על מס זה כדי שיברר עמו את הנכסים.

הנ"ל:
אם גובים מס עזבון מנכס שיש עליו חוזה חכירה זה יכול לבלוע את כל השאר. אין בזה הגיון.

ש. דיין:
ההתחליות של מושבי העובדים והקיבוצים הן על אדמות קרן-הקיימת, אדמות שאינן ניהנות למכירה ואינן בהן הנאה אלא בעבודה עצמית.

מר שרף:
אני חוזר להצעתי שהענין יתברר בין שני אנשים הבקיאים בנושא זה.

י. בדר:
בעיה זו שנחקלנו בה היא ישנה כמו חולדות המכים בעולם. בטיה זו נקראה "מנוס מודרנאז", היינו ידומתה. אולם שייטים אשר בזמן ההוא היו מקבלים מס ימים מעובדות דווקא נהקלו בעובדה, שיש מוסדות שהם עצמם אף פעם אינם מהים ואינם משלמים מס עזבון בכלל. בימים ההם היו אלה הכנפיה והמנזרים והיום - אלה הם הקיבוצים. מבחינה זו המושבים מופלים לרעה, כי הם משלמים בעוד שהקיבוצים פטורים. מבין את שאלתו של חבר הכנסת דיין, שגם המושבים לא שילמו מס זה לאור העובדה שהם התחילו על אדמות קרן הקיימת, שמבחינת מקרקעין הם "יד-מתה".

מ כ ס - 110 מיליון.

ז. סוזאייב:
ההיטלים כלולים במעיק המכס הכללי. אני מציע להפריד זאת ולייחד להיטלים פעיק כשנה. מכס כטיילים באישורה של הכנסת; לעומת זאת, יש היטלים שאיננו יודעים אפילו עליהם כי ייחיד להיטלים באמצעות צו. שאלתי היא: מהו סכום ההיטלים בסכום הכללי של המכס? כמה מסכום זה מהווים ההיטלים?

ההידמנות זו רצוני לבכש את כר שרף להסביר לנו מה היא הכוונה של צו מס. 765 לכיו כותר לשר המסחר והחקטיה לגבוה השלומי-חובה והיטלים. הענינים הגישו עד לידו כך שבשיר נוגדה פניקה בין מקבלי כחורות ואני יודע וגם קובע עובדה שלגבי מספר כצרכים המחירים שלו הגלל החשב שמעכביה הוצאת סחורה מהמכס בכוונה להטיל עליה השלומי-חובה. המכס סירב לדוציא כחורה, וכאשר הסכים לכך, דרת החתיכות מסקבלי המחורה לפיה אם יומלו היטלים, מקבלי המחורה יהיו חייבים בהשלום גם אם סחורחם חימכנו. אני מבקש ליבל הסבר מה אירע באן ומתי הכוונה.

דכנסות מביטול הפטור המיוחד - בוועדה כולנו הסכנו בביטול הפטור, אבל לפי איננו שלם עם העובדה שבצד ההכנסה וההוצאה מופיע אוחו ככנס. הפחיתה הייתה שתגדלנה הכנסות האוצר על-ידי ביטול הפטור המיוחד וגם הינתנה הפיכות, אבל שדברים אלה לא יהיו ייטומטיים. אב כך הדבר - מה שיינו ופעלנו? לא היחה מחשבה -וגם אין בכך טוב הגיון - שזה יהיה משהו כורמלי. מדוע אין המכס על סחורות המתכללות על-ידי כוסדות נכלל במעיק זה, מדוע לא נכללת כאן ההכנסה? אני רואה פגם גדול בכך.

ועתה כמה שאלות לגבי המכס בכלל. בוועדה התנהל ויכוח על בעיית הטלת מכס על חומרי גלם. למעשה ההכנסה ממכס לפי האומדן כאילו לא תעלה. אבל דוגמת העלאת שעורי המכס על הסיגריות היא מאלפת ויש בה פגם אסטטי, אולם על כך עוד נדבר. בדברי-ההסבר כתוב שהאומדן בנוי על פרטים שונים, ולפתע ועוד לא הספקנו להגיע לדיון על סעיף זה והנה יש שינוי באומדן. ורצוני לשאול את מר שרף פרטים על מדיניות המכס.

המכס אצלנו איננו בכלל מכס, הוא רק נושא שם זה. תכנון של המכס ואפיו נשחטנו עד לבלי הכר; אין זה עוד הגנה על תוצרת הארץ אלא מכשיר-עזר לקביעת שער המטבע. קיימת תופעה נוספת: אנו ממעיטים ביבוא מוצרים מוגמרים שעליהם בעיקר צריך להטיל מכס וכדי לאזן את התקציב - אנו מטילים מכס על חמרי גלם. האם יש לכם מספרים לגבי 6 - 9 החדשים האחרונים, כמה מכס גבו מוצרים מוגמרים?

מר שרף: בעמוד 44 של דברי ההסבר יש השוואה כזו.

ז. סוזאייב: כאן לא כלולים ההיטלים על חומרי-גלם. נוסף על כך אני שואל לגבי ההכנסות - כמה היו ההכנסות ממכס על סחורות מוגמרות וכמה מחמרי-גלם? אני מבין שבסופו של דבר, לפי מדיניות הממשלה היום, לא יהיו לנו חמרי-גלם או סחורות שלא יטילו עליהם מכס, אולי פרט לחיטה. כתוצאה מכירור שהתנהל בוועדת משנה ובמליאת הוועדה על מדיניות הטלת מכס על חמרי גלם שמענו דברים ברורים מפי נציג האוצר שזו העמדה עם הנמקה שהם לא שוכנעו על-ידי דוברי האופוזיציה בוועדה, והמדיניות תהיה מכוונת להטלת מכס על חמרי גלם מפני שיש צורך בכך ואין על מה להטיל, כי התוצרת המוגמרת נכנסת לארץ בכמויות ההולכות וקטנות. כן נרמז שזוהי התחלה של תהליך, ולאחר שהאוצר קיבל את אישורו של רוב הוועדה אינני חושב שאגזים אם אומר, שיש להניח שבשנת 1958/59 התליך הזה ילך ויימשך.

אני מבקש את מר שרף שיוודיע לנו על איזה סחורות הוא עומד להטיל מכס. אי-אפשר לעבור על סעיף כה נכבד בקלות, ואני מבקש הסברים.

היו"ר י. גורי: אני מבין שחבר-הכנסת סוזאייב איננו שולל כל הטלת מכס וגם על חמרי גלם, אלא שמפעם לפעם יכול להיות ויכוח על מה להטיל מכס ועל מה לא להטיל. אם הוא איננו שולל זאת לחלוטין הרי שהוויכוח עובר לשטח אחר: לא מדוע מטילים מכס על חמרי גלם, אלא מדוע בונים אומדן שיש לו אימפליקציה של מדיניות להטיל מכס בהיקף רחב על חמרי-גלם בהשוואה לשנה הקודמת. לי נראה שהדבר איננו משחק בתקציב, ועדיין - גם לפי האומדן - לא נחסמה הדרך שאנו בענין זה נלך בצעדים זהירים ובאורח סלקטיבי.

אני שותף לשאלתו של חבר-הכנסת סוזאייב בענין ביטול הפטור. הדבר היה חמוה גם בעיני שהופיעו כאן סכומים שווים משני צדי התקציב. בהביאי את התקציב הנוסף לכנסת אמרתי, שהסכום מופיע משני צדי המאזן כי זו היתה ההפעלה הראשונה של הפטור וכי זה צמוד רק לתקציב 1957/58. ואשר לעתיד - לא יהיה פטור אוטומטי אלא סלקטיבי, ופירוש הדבר שההכנסה צריכה לעלות על ההוצאה.

ח. רובין: ציינתי אתמול לשבח את דברי ההסבר ואמרתי שכמה דברים הם לקוניים. מה שכתוב כאן על ענין המכס איננו בסדר. לעומת מה שקוראים בדברי ההסבר על דברים פחות חשובים, הרי כאן למעט ולא כתוב דבר וקשה להשתחרר מהרושם שיש כאן כוונה שלא לגלות הכל.

דברי ההסבר לקויים בחסר לגבי כמה שאלות. היינו זבאים לקבל סטטיסטיקה מלאה על ההכנסות מהמכס בשנה הקודמת בהשוואה לשנים קודמות, לפי אותה חלוקה בקווים כלליים. הוא הדין לגבי היבוא.

היו צריכים לתת לנו תמונה ברורה באיזו מידה ההעלאות בשעורי המכס משפיעות על המחיר.

בהעדר נתונים מסוג זה אינני יכול לדבר על המכס. אינני יודע על מה מוטל מכס אלא כמה הוא מכניס, אם אינני עורך מחקר של כל הצווים.

אינני יודע היכן מופיעים ההיטלים השונים ובאיזו מסגרת. יש חלק המופיע במסגרת חשבון הסובסידיות, וחלק - המופיע במסגרת אחרת. יש חלק שלישי המופיע בצורת קרנות השוואה, ויש אולי חלק מיוחד שאיננו מופיע בכלל.

חכיתי להודמנות כדי לברר את בעיית תשלומי החובה. ב - 13.1 פורסמו תקנות שעת חירום בקשר להטלת תשלומי חובה, תקנות שעת חירום פורסמו בהתאם לסעיף 9 (א) של פקודת סדרי השלטון והמשפט בו נאמר שאפשר להתקין תקנות אלו אם הן לטובת הגנת המדינה בטחון הציבור וקיום האספקה והשירותים החיוניים. באשר המסחר והתעשייה ואמר, שהיות והדבר דרוש לקיום האספקה והשירותים החיוניים - הוא מטיל תשלומי חובה על הכל. ואחרי שהתקין את התקנות - הוציא גם צו, שלא צריך לקבל עליו אישור של הכנסת, בדבר הטלת תשלומי חובה. האם באמת למען קיום אספקה ושירותים חיוניים צריך היה לעקוף את הכנסת ולהטיל מס של 280 פרוטה על טרפנטין עץ, שמן פשתן וכדומה? אני חושב שברור לגמרי שאין הדבר כל-כך דחוף ובלעדיו תהיה התמוטטות של קיום האספקה והשירותים, ומה הבסיס החוקי לכל זה? אני חושב שהוא רעוע ביותר.

מה הסיבה ששר המסחר והתעשייה הלך בדרך של עקיפת הכנסת בענין זה ללא כל צורך?

אשר לאומדן הכללי של המכס - נשמע בוודאי בסוף השנה, בעת הבאת חקציב נוסף, שההכנסה עלתה על האומדן בגלל הפתעות ביבוא וכדומה. ברור שתהליך הליברליזציה ביבוא מביא עמו העלאה של תעריפי המכס. אנו עומדים בתהליך בלתי-פוסק של ייקור שנעשה על-ידי הממשלה. התוצאה הישירה מבין היא, - שצרכי האשראי גדלים והוא הדין לגבי הון חוזר. יש בולמוס בלתי-מוצדק של מסים בלתי-ישירים.

אני מבקש שהדיון על המכס יידחה עד שנקבל את הפרטים המבוקשים על-ידי בכתב.

היו"ר י. גורי:
מר שרף ישמע את שאלותיו של חבר-הכנסת רובין וישיב עליהן. במידה והתשובות לא תנחנה את דעתו של השואל, הוא יכול לבקש לדחות את הסיכום. אבל אינני יכול לנקוט שיטה לפיה כל חבר ועדה באיזה סעיף יציג תביעה לגיטימית בדבר דחיית הדיון.

ח. רובין:
רצוני לתקן את הצעתי. אני מבקש שלאחר גמר מחזור השאלות והתשובות ייפסק הדיון עד שיוגש החומר הדרוש כדי שנוכל לשאול ולברר את הפרטים. על יסוד החומר המועט שיש בדברי ההסבר אין לדעת על עניני המכס. התשובות המעטות אינן יכולות לבוא במקום חומר בכתב. אני מבקש חומר שיכלול את חלוקת ההכנסות מהמכס לפי המצרכים השונים, לפי סכומים ביחס לסחורות המובאות וכדומה. אני חושב שאין לשלול ממני את הזכות לנהל את הוויכוח על יסוד ידיעה.

היו"ר י. גורי:
לאחר קבלת החומר, לא אשלול ממך את הרשות להביע דעתך. אבל כרגע אפשר להמשיך בהצגת שאלות.

מ. קלמר:
אני מבקש לדעת לפי איזו שיטה גובים את המכס. אני נחקל בנדון בעובדות מוזרות. על סחורה יחידה מארצות-הברית ואשר שווייה שם הוא 222 דולר, הוטל מכס בשעור של 3,600 ל"י. האם דברים אלה אפשר למסור לשיקול-דעתו של מעריך בלבד, או האם קיים קנה-מידה מסוים או שיטה לגבי גביית מכס? אני יודע שבמקרה שהזכרתי גבו לפי משקל ומידות ומתברר, שהמשקל האמיתי הגיעה למחצית. להבהרת הדברים, רצוני לדעת כיצד גובים את המכס וכיצד מעריכים את שעורו.

י. בדר:
דברי ההסבר על הכנסות המדינה עומדים בסתירה מוחלטת מבחינת ההיקף לדברי ההסבר על ההוצאות. במידה מסוימת אפשר למצוא השלמה בדו"חות של אגף הכנסות המדינה. אני מעוניין לדעת מהי מידת המכס, לא לפי מפתח שגרתי הקיים מימי המנדט, אלא

לפי חלוקה יותר עניינית - לצידוד השקעה, חמרי גלם לייצור לשוק המקומי וחמרי גלם לייצור ליצוא וכן לצריכה ישירה. נגיד בנק ישראל בדו"ח שלו מנסה לבנות את החלוקה של היבוא לפי מסגרת זו. לו יכולנו לקבל את פירוט ההכנסות של המכס לפי מפתח זה היינו מקבלים תמונה יותר ברורה מאשר הסעיפים טב, משקאות, מזון - המופיעים יחד.

בדברי ההסבר יש פרטים לגבי השוק הנקרא "שוק מקביל", וכאן שוב נחקלים בבעיית ההיטלים. רצוני לדעת מדוע היטלים אלה נכללים בסעיף המכס מבחינת התקציב, כי הרי השכל הפשוט אומר אחת מן השתיים: אם זהו מכס, שיוציאו צוים ואנו נאשרם; ואם אלה היטלים - אני מציע שיופיעו בתקציב בסעיף "היטלים".

כן יש לי פקפוקים משפטיים וגם פיסקליים בנוגע לתופעה הזו של היטלים. עד היום אינני יודע מה הם מסי היתר וכיצד גובים אותם. אני חושב שמוטב לגמור פרשה זו; אבל כל עוד היא קיימת - צריך לייחד לכך סעיף נפרד בתקציב ולא לציין בדברי ההסבר על המכס שזה כולל גם היטלים. חושבני שצריך לבנות את הסעיף הזה לפי הפירוט שצינתי קודם ולהכניס לחוק התקציב לפחות שני סעיפים: מכס והיטלים.

י. קרגמן:

מהדברים שנשמעו כאן אפשר היה לחשוב שזהו החומר היחיד המוגש לוועדה ואין לחבריה כל אינפורמציה על מערכת המסים ועל הצווים שהאוצר פרסם לגבי סחורות אלו או אחרות. קבלנו שני קבצים חשובים המכילים חומר עשיר בנדון. כל צו מובא לדיון בוועדה (ח. רובין: לא צווים בנוגע להיטלים). בעיית המכס על חמרי גלם נדונה בוועדת משנה. דנו גם על "נס-קפה" ומצרכים אחרים. פרטים אלה הובאו לוועדה. אינני מתנגד שמר שרף יגיש לנו רשימה מלאה עם פירוט כמה מכס הוטל על קופסת בשר או מצרך אחר; אבל אי-אפשר לומר שזהו החומר היחיד העומד לרשות חברי הוועדה. אנו שוכחים את הדיונים הממושכים שהתנהלו כאן על מקררים, סיגריות ומצרכים אחרים.

מכס על חמרי גלם: אנו קוראים שהאומדן בסעיף מכס הוא בערך או כמעט אותו אומדן כמו של אשתקד. הרכב היבוא הוא שקבע את ענין הטלת המכס על חמרי גלם, והרכב זה נשתנה על-ידי כך שאחוז המוצרים המוגמרים בו ירד. לעומת זאת, ערכה של הסחורה הבלתי-מוגמרת עלה באחוז היבוא. אם הרכב היבוא לא ישתנה וסכום ההכנסה ממכס יהיה אותו סכום כמו אשתקד - מדוע צריך לקבוע שתהיה עליה טוטלית בשעורי המכס על חמרי גלם? מה הפסקנות הזו? אם באמת הרכב היבוא ישתנה לעומת אשתקד - יכול להיות שנעמוד בפני הפרובלימה כיצד להגיע לסכום של 110 מיליון היות והסעיף הזה של מוצרים מוגמרים ירד. כאן כתוב בפירוט שהמגמה של האוצר היא לגבות אותו סכום מכס מחמרי גלם כפי שהיה אשתקד. מדוע צריך כבר לפתוח בהתקפה שהנה עומדים לשנות את המדיניות. והרי הדבר הוא בידינו, בידי ועדת הכספים, אליה יובאו הצווים המטילים מכס על חמרי גלם.

ז. סוזאייב:

לא קבעתי עמדה. שאלתי רק שאלות וביקשתי הסבר.

א. כהן:

האם אפשר לקבל מספרים כמה דולרים מוציאים לשנה על השוק המקביל?

מר שרף:

פה נשאלו כמה שאלות ששר המסחר והתעשייה או ממלא-מקומו היו צריכים להשיב עליהן. עד כמה שידוע לי, בצו שהוצא לא נחדש דבר אלא הוא בא במקום צו קודם שבוטל על-פי חוק שבכנסת חוקקה בינתיים.

ה. גולד:

הוא לא בוטל, אלא שהמשלה לא ביקשה את הארכת תקפו. קודם אפשר היה לגבות הפרשי שערים ואילו עכשיו אפשר להטיל על הכל.

מר שרף:

אני מקבל את הטענה שבדברי ההסבר על המכס, בהשוואה להיקף התקציב, אינם מספיקים. אני מוכרח להגיד שבדברי ההסבר שלנו לא הורחבו לעומת מה שהיה לפני כמה שנים, ובינתיים החלק הנוגע להוצאות הלך וגדל. בשנתיים האחרונות הנהגנו חידוש, שאנו נותנים דו"ח מפורט על כל הכרוך בהכנסות המדינה, והפרק על המכס מכיל עשרות עמודים. בפרק זה מופיעים השינויים בשעורים ויש בו גם מבנה היבוא, לפי הפירוט שדרש חבר הכנסת בדר. בפרק אחד של הדו"ח יש פירוט של מצרכי המזון,

מה היה היקף היבוא וכמה מכס נגבה, וזהו פירוט מלא ושלם. לאחר מכן חוזרין לכך עם לוח 14 בו יש פירוט של מצרכי המזון - כמה אורז, כמה חיטה, כמה בשר בהקצבה וכמה ללא הקצבה. נכון שצרכים היינו להשתדל להגיש את הדו"ח ערב הדיון על התקציב, אבל העיכוב נגרם עקב העברת המכס והסטטיסטיקה על ההכנסות נתאחרה. כעבור שנה-שנתיים נהיה במצב שנוכל בחדשי אוקטובר-נובמבר, כאשר תוגש הצעת התקציב, להביא דו"ח על השנה שקדמה שיכלול את הפרטים המלאים.

לשאלת האומדן - הוא הוכן בחודש נובמבר בו ההכנסה מהמכס היתה 50 מיליון והיינו בטוחים שנגמר את השנה בגרעון של 10 מיליון. בתקציב הנוסף הכנסנו את ה-10 מיליון נוסף למס קניה. לעומת זאת לא כללנו סכום נוסף שידענו שיכנס ממסי בלו, כי הנחנו שיהיה גרעון בסעיף "מכס". בינתיים אירע דבר שאמנם חשבנו שיקרה. הירידה בהכנסות במשך 7 החדשים הראשונים של השנה נגרמה בגלל העובדה, שבשנה הקודמת נתמלאו מאד המחסנים של חמרי הבניה גם של המוסדות הציבוריים וגם של הסוחרים. בחדשים הראשונים היה היבוא בהיקף מצומצם. בינתיים נתרוקנו המחסנים כי היקף הבניה היה יותר גדול, ובחדשים נובמבר-דצמבר וינואר הגיעה ההכנסה ל-33 מיליון בשלושה חדשים לעומת 50 מיליון ב-7 חדשים. לפי מהלך היבוא וההכנסות ממכס אפשר לסכם שנגמור את השנה כמעט בסכום המלא של 109 מיליון ולא בגרעון כפי שחשבנו קודם לכן. בסוף ינואר הגיעה ההכנסה ל-88 מיליון, והואיל בחדש ינואר ההכנסה הגיעה ל-12 מיליון, ובחדש דצמבר - ל-10 מיליון, אני מניח שבשני החדשים הקרובים יכנסו עוד 20 מיליון, כך שנוכל לסיים את השנה בהתאם לאומדן. לא יהיה בזה שום סיכון אם האומדן לשנה הבאה יהיה 115 מיליון, אם היבוא ישאר באותה מתכונת.

א. כהן: האם לא תהיה הפחתה ביבוא כותנה?

מר שרף: התצרוכת גדלה ולכן אין הקטנה ביבוא.

בתוך ההכנסה של 88 מיליון עד לחדש ינואר, היו 7 מיליון היטלים.

ז. סוזאייב: אתה אומר שהשוק המקביל הכניס 6 מיליון היטלים עד לחודש אוקטובר.

מר אריאלי: חושבני שעלינו להיות מרוצים מהעובדה שהעניין נכנס סוף כל סוף למסגרת של חוק - ואני מתכוון לבעיית ההיטלים. באופן פורמלי זה עניין של שר המסחר והתעשיה, הוא אשר חתם על כך. עד היום המצב היה שכל ההיטלים נקבעו על-ידי צווי אישיים ולא נתפרסמו בצורה מרוכזת בשום מקום. היום כתוב בתקנות שההיטל האישי יהיה רק בהסכמת הממשלה. ההיטלים נעשים על-ידי צו כללי שמפרסמים אותו ב"רשומות". זו הפעם הראשונה שהופיעה בקובץ אחד רשימה של ההיטלים, ואנו מברכים על כך.

פנינו למשרד המסחר והתעשיה וביקשנו שהגביה של ההיטלים תיעשה על-ידנו, דבר שלא היה קיים עד כה. חבר-הכנסת בדר אמר שהוא איננו מביין; אם הגביה נעשית על-ידי האוצר, מדוע מוצא הצו על-ידי משרד המסחר והתעשיה. באופן חוקי הסמכויות הן של שר המסחר והתעשיה, אבל באופן אדמיניסטרטיבי ביקשנו שהגביה תהיה מרוכזת כדי שנדע את הדברים. כאשר הצו התפרסם בפעם הראשונה היו כמה בעיות שלא נפתרו. היתה שאלה אם יש להטיל זאת על סחורת יבוא לשם יצוא אם לאו. היתה שאלה האנשי משרד המסחר והתעשיה הסדירו זאת.

ח. רובין: תשלומי חובה באו קודם לכן לשם גביית הפרשי שערים. זו היתה המטרה המוצהרת והסכמנו לה. עכשיו יש כאן שלת היטלים לצורך הורדת מחירים.

מר אריאלי: היו קרנות השוואה ללא קשר עם בעיות מטבע.

ח. רובין: הבסיס המשפטי לכך היה מפוקפק.

מר שרף: הגביה הקודמת היתה מבוססת על חוק אספקת מצרכים ושירותים בריטי משנת 1939. אמנם הפרלמנט הבריטי ביטל את החוק משנת 1950, אבל מועצת המדינה הזמנית חוקקה חוק לפיו הביטול של הפרלמנט הבריטי איננו חל על מדינת ישראל.

ז. סוזאייב: אני מקבל את ההסבר. אבל אשר לסכומי ההיטלים - כיצד הם מפורזים בתקציב, היכן הם מופיעים? כן אני מבקש לדעת מהי המדיניות לגבי ההיטלים. כיצד ידע היבואן האם יטילו היטל על סחורה מסוימת שהוא מביא?

מר אריאלי: התקציב הוכן בחדשי אוקטובר-נובמבר. ההסדר החדש לגבי היטלים חל מינואר, כך שהדברים אינם כלולים בתקציב. אנו מקווים שבשנה הבאה הדברים יהיו מוסדרים יותר בתקציב. לא הוטלו היטלים חדשים, אלא הכניסו אותם למסגרת פורמלית. אני מבין שחבר-הכנסת סוזאייב רוצה שהדבר יתבטא בצורה פורמלית בתקציב - יכול להיות שלשנה הבאה נצליח לעשות זאת.

היו"ר י. גורי: השאלה הראשונה היתה: האם הסכומים שייגבו כלולים בתקציב? אני מבין שהם כלולים כאן. השאלה השנייה: מהי צורת הביטוי בתקציב. התשובה היא שהדברים יבואו לידי ביטוי בתקציב הבא.

מר אריאלי: שאלתו של חבר-הכנסת סוזאייב - כיצד ידע היבואן - היא בעיה נפרדת. צו לפי תקנות שעת חירום אפשר לפרסם כל יום. אפילו צו מכס אפשר לפרסם כל יום.

ז. סוזאייב: האוצר מפרסם צו מכס והכנסת מאשרת אותו. אנו יודעים על הצו ודנים עליו. יש לנו תמיד אפשרות להתווכח בכל מקרה של העלאה והורדה של תעריפים. זהו מס שעובר פרוצידורה מסוימת וטעון הסכמה של הכנסת. לעומת זאת, יש היטלים שיש להם אופי של מכס והם כלולים בסעיף המכס ולמעשה אפשר להטילם לגבי כל מצרך מבלי להביא את הדבר לבירור ומבלי לתת אפשרות והזדמנות לוועדה לדון על כך, וזאת גם מבלי לדעת מראש מהו אחוז ההיטלים בסעיף המכס הכללי. אני מצטער לומר, שאינני יכול לקבל את ההסבר שלכם בנדון.

היו"ר י. גורי: יש כאן שלוש שאלות שצריך לקבל עליהן תשובה ברורה. חבר-הכנסת רובין אמר, שאין לך ביטוי בתקציב. מתוך חילופי הדברים הבנתי, שאין לזה ביטוי מיוחד בתקציב, אבל הסכומים שייגבו כלולים באומדן.

מתעוררת שאלה שניה שדיבר עליה חבר-הכנסת סוזאייב, שיש סכומים שאף על פי שהם כלולים בסעיף מכס, הם יכולים להיגבות מבלי שהדבר יעבור את הביקורת של הכנסת.

שאלה שלישית, בהמשך לשתי השאלות הקודמות: האם אי-אפשר למצוא לכך תיקון משתי בחינות - האחת, שהדבר יהיה בולט בתקציב; השנייה - שלא יוטלו היטלים חדשים שיש להם אפי של מכס מבלי שהדבר יובא לביקורת של הכנסת, לפי פרוצידורה שנקבעה לגבי צווי-מכס.

אלו הן השאלות שנשאלו בעקבות הדיון שצריך לקבל עליהן תשובה ברורה.

ח. רובין: שאלתי שאלה נוספת: מהי האספקה החיונית שלשם הבטחתה נאלץ היה שר המסחר והתעשייה באופן דחוף להתקיף תקנות אלו?

מר אריאלי: אשר לשתי השאלות הראשונות - התשובה היא חיובית. הסכומים הללו כלולים באומדן. ואשר לביטוי בתקציב - יבוא אפשרי.

אשר לשאלה השלישית - אם יש צווי מכס והיטלים, מדוע יש צורך גם בתקנות לשעת חירום - לא לנו התשובה.

היו"ר י. גורי: באופן כזה אפשר לגבות סכומים גדולים בדרך זו ששר המסחר והתעשייה יטיל חלומי חובה שיש להם אופי של מכס ודינם יהיה כדין מס קניה, שהם אינם טעונים אישור של הכנסת. אם אין לכם תשובה ברורה לשאלה במסגרת הדיון היום, עליכם להכינה לישיבה הבאה.

י. בדר:

צוויים אלה שהוצאו בהתאם לתקנות שעת חירום יצאו ב- 13.1 ו- 26.1. דין תקנות כאלה הוא שפג תקפן אם לא אושרו על-ידי הכנסת בצורת חוק תוך שלושה חדשים. בחודש אפריל תהיה הכנסת בפגרא, ולכן יש להניח שהממשלה עוד בחודש מרץ תציע חוקים להארכת תוקף. אם כך - מוטב שהצעת החוק תובא בהקדם כדי שהכנסת תספיק לדון עליה. אני מבין ששר המסחר והתעשייה חתם על צוויים אלה ועזב את הארץ. שאלתי היא: מדוע אינכם פועלים במסגרת החוקים הקיימים? מדוע לכם "המצאה" חדשה זו?

אני שוב פעם מבקש חומר כדי להפריד בין

מכס והיטלים בחקציב.

מר שרף:

לשר המסחר והתעשייה יש ממלא מקום ואפשר לקבל ממנו הסברים.

אין קושי למלא אחרי הבקשה בדבר הבאת חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום אלה. על כך ממונה שר המשפטים, ואם תובא אליו הבעת-רצון של הוועדה להקדים את הבאת החוק - הוא יעשה זאת.

אין אלה היטלים חדשים, אלא סידור ביניים בשל ביטול תקנות ההגנה לפיהן נגבו קודם ההיטלים האלה. יכול להיות שאפשר היה קודם להביא חוק, אבל מבחינה פיסקלית לא נשתנה דבר.

היו"ר י. גורי:

אני למד גם מהתשובה שאין סכנה או מקום לחששות שבדרך זו אפשר יהיה להטיל היטלים חדשים בעלי אופי של מכס מבלי שהדבר יעבור את הצינור הרגיל של צו-מכס. (ז. סוזאייב: דברים אלה לא נאמרו.) אם כך, השאלה בעינה עומדת.

מר שרף:

היתה אפשרות גם קודם לכן להטיל כל מכס שלא בדרך של פקודת המכס אלא בדרך של תקנות ההגנה. לא עשו זאת, ובענין זה לא נשתנה דבר. יש להניח שאותה ממשלה שלא השתמשה בסמכויות הנתונות לה אלא באמצעים סבירים, לעניינים סבירים ובהיקף סביר - כי עובדה היא שמהכנסה של 88 מיליון מהוויים ההיטלים 7 מיליון - לא תשמש בזה גם להבא.

ז. סוזאייב:

האם לגבי תקציב שנה הבאה אתם יכולים להכניס סעיף נפרד של היטלים?

היו"ר י. גורי:

מר שרף אמר שכשם שלא השתמשו בעבר באפשרות של גביית היטלים כאלה מחוץ לגדרי צוויים, כך אין כוונה מצד הממשלה לעשות זאת גם בעתיד. אני חושב שזו הודעה רשמית מטעם הממשלה.

י. בדר:

יש הבדל עקרוני וגם משפטי לבין מה שהיה לבין הקיימים. מה שקוראים "היטלים" אלה הם תשלומי חובה שאפשר היה להטיל רק במסגרת מסוימת, וראשית כל - כדי להבטיח אספקת שירותים וסחורות בתנאים שווים, פירוש הדבר, מתוך מגמה של השוואה. שנית, אי-אפשר היה להטיל היטלים אלה על אותן סחורות שהיו במסגרת הפיקוח - או בקיצוב או בפיקוח על המחירים, כי לפי תקנות אלו אי-אפשר היה להטיל היטלים אלה על מצרכים חפשיים, ואם מישהו עשה זאת הרי שפעל באורח בלתי-חוקי. עובדה היא שבמשך השנים לא העיזו להתחיל רציצא לפעל או לתח צוויים לתשלום בכתב. אבל עכשיו, על-סמך תקנות שעת חירום למען הצלת המדינה אפשר לעשות הכל. זוהי דרך חדשה ולכן היא מסוכנת. קודם אי-אפשר היה להעביר את כל המכס למסלול כזה ואילו עכשיו אפשרי הדבר.

עם כל הכבוד, אינני חושב שמר שרף יכול לתת לנו בענין זה תשובה מספקת, כי אין זה ענין של הכנסות המדינה והוא איננו שולט על כך במאת האחוזים.

מר שרף:

הצעתי להזמין את שר המסחר והתעשייה.

י. בדר:
מר שרף יושב עמנו כדי להסביר את סעיפי התקציב.
הוא איננו אחראי למדיניות של ההיסטלים. אני
מציע שלא נסכם בנדון אלא נזמין את שר המסחר והתעשיה לבירור הבעיה.

היו"ר י. גורי:
נחעוררה שאלה ואנו נזמין את שר המסחר והתעשיה
כדי לבררה.

הוחלט: להזמין את שר המסחר והתעשיה כדי לברר עמו את שאלת מדיניות
ההיסטלים.

מר שרף:
יש בידי להבטיח לוועדה שעד יום ב' הבא יהיו
בידכם אותם המספרים שנחפרסמו לגבי שנת 1955/56
גם לגבי 1956/57 באופן מקביל.

ועתה כמה דברים כלליים - לפי מה בכלל מעלים
שעורי מכס ומה הביטוי המעשי למדיניותו של משרד האוצר. בדו"ח שנחפרסם
לגבי שנת 1955/56 אפשר לראות ארבעה נימוקים: האחד - ספיגת רווחים
מופרזים, ודוגמה לכך - קקאו; השני - הגנה על תוצרת הארץ, וכאן המצרכים
הם שוקולד, טבק בלתי-מעובד, כוחנה גלמית, חוטי כוחנה וחוטי משי וכדומה
כדי להפסיק את יבואם מחו"ל; הנימוק השלישי - כדי לצמצם את היבוא,
ו"נס קפה" הוא דוגמה סיפוסית לכך; והנימוק הרביעי - נימוק פיסקלי,
וכאן רשימת המצרכים כוללת - סיגריות, סיגרים, טבק מעובד, קרשים
ונסרים מסוגי עץ שונים, טילי פלדה, סרטי יומן ופרסומת. לעומת זאת
יש שורה שלמה של הורדות שנעשו באותה שנה. לדוגמה: העלינו את שעור
המכס על קקאו והורדנוהו לגבי פמ"זים כדי לעודד יצוא שוקולד ותוצרת
אחרת של קקאו. הוא הדין לגבי צינורות השקאה. הורדנו את שעור המכס לחלקים
לייצור סלפונים, לסרטים צרים מפני שהם מיועדים להצגות בישובי עולים.
בטלנו את המכס על סוללות למכשירי עזר לשמיעה.

מהאמור לעיל משתמעת: המדיניות, שאפשר
לסכמה בסעיפים הבאים: ספיגת רווחים מופרזים; הגנה על תוצרת הארץ;
צמצום היבוא וכן טעם פיסקלי.

לשוק המקביל הוקצבו עד סוף השנה 7,5 מיליון
דולר, כולל דולרים ב"קלירינג". ההכנסה חתיה 40 מיליון ל"י נטו, אחרי
מחיר הדולר, חלקה ממכס, חלקה מנ"י וחלק מהיסטלים.

ביטול הפסוד המיוחד - אנו מקווים שזו השנה
היחידה בה יופיע הסכום בצורה זו. הדבר לא יחזור בשנה הבאה. החוק נכנס
לתקפו ב- 1.4. אפשר היה לשחרר סחורות עד 1.12 והתקציב היה מוכן. עתה
אז. בשום פנים לא יכולנו להעריך בכמה זה יחבטא במכס ובמס קניה, כמה
לממשלה וכמה למוסדות אחרים. ההנחה היא שתהיה כאן רזרבה, כי ברור שלא
נחזיר את כל הכסף. בינתיים הושג כבר הישג אחד - מוסדות רבים שהיו
מביאים מחו"ל מוצרים שאפשר לייצר בארץ החלו בהזמנות בארץ, ובכלל אלה
גם מוסדות ממשלה. מבחינה זו יש רווח גם למשק המדינה. אנו חושבים
שהיה גם רווח פיסקלי, אבל קשה להעריכו עתה. מכל מקום ברור שזו חופעה
חד-פעמית.

א. בהיר:
אשתקד דובר על מקררים.

מר אריאל:
התכנית לשנה הבאה מקיפה 25,000 מקררים.
במקרה יש לנו 60 דולר ערך מוחלף וכן יש
ערך מוחלף של 20 דולר. מחיר המקרר הוא -1070 ל"י, מזה
570 ל"י מס.

א. בהיר:
אני מציע הגדלת ההיסל על המקררים בשעור של
200 לירות.

בקשתי להמציא לנו מספרים על יבוא מכונניות.
נשתדל להמציא לכם פרטים בנדון.
מר אריאלי:

ז. טוזאייב:
מספר מלים על ביטול הפטור המיוחד. אני מצטער
לומר שאי-אפשר להסתפק בדברי ההסבר של מר שרף.
כל הטכניקה איננה ברורה. יש מוסדות ציבוריים - כיצד נוהגים לגביחם?
ידוע לי שהם עושים קלוקלציה שהם יקבלו חזרה את הפטור.

מר שרף אמר שישאר עודף בסעיף זה. מסחבר שאנו
מאשרים כאן רזרבה.

היו"ר י. גורי:
דין רזרבה זו לא יהיה כדין הרזרבה הכללית
העומדת לרשות שר האוצר והוא צריך להודיע כיצד
הוא משתמש בה. רזרבה זו איננה חפשית. לכן אין לומר שמנדילים כאן את
הרזרבה.

(המשך הישיבה רשמה מי.)

לפני כן רשמה א.ד.
ס.י.

ז. סוזיב: קיימת בעיה של רשויות מקומיות. ואני מבין שעוד אין לכם תכנית ברורה כיצד לנהוג בסכומים אלה. הייתי מבקש לגבי סעיף זה שנקבל הבטחה או החלטה שנקבל פירוט ברור מאיזה מוסדות ומקורות נתקבל הסכום של 40 מיליון לירות, לאיזה מוסדות זה הוחזר, וכיצד נהגו בכסף הזה.

ז. שרף: אני מציע שכאשר הכנסת תחזור מפגרת הפסח, שאנחנו נגיש דו"ח על התקופה שבין 1.10 עד 1.4, ואז אפשר יהיה לסכם זאת. לאור הדיון שיתקיים תקבע הוועדה על איזו תקופה נוספת היא רוצה שוב דו"ח.

ד. ק.

ז. סוזיב: אני מבקש מטר שרף שיתן לחברי הוועדה פרטים הנוגעים למשק הדלק, כמה עולה היום דלק בחוץ-לארץ. אם הוא איננו יודע, אני פונה לכתובת אחרת: מה מרחש בשטח זה כיום. כולם יודעים שמחירי ההובלה בעולם ירדו במידה גדולה, ולכן כדאי לדעת מה מחיר הדלק כשהוא מגיע לארץ, מה מחירו אחרי עיבוד, מה המחיר לצרכן, מה הם ההיסטלים, היטלי השוואה ומכס?

י. בדר: על סמך איזה חוק הוצא צו האוסר שימוש בנפט?

ז. שרף: על סמך תקנות שעת חירום.

ח. רובין: אני מבקש אינפורמציה: א) מחירי הדלק לחברת החשמל; ב) כיצד יעלה הסכום הזה של ההכנסה מדלק; ג) כיצד מחשבים את מחירי הדלק, ואם יש במחירים רווח מסחרי, ואם יש רווח מסחרי - איפה הוא מופיע מבחינת התקציב; ד) כיצד התבטאה הירידה במחירי ההובלה, הן הבינלאומית והן הקונקרטי שלנו, על-ידי קיצור דרכים, האם זה התבטא במחירי הדלק?

ד. בן-דרור: אסביר את העניין באופן כללי. אם הוועדה תרצה מספרים מדוייקים על המחירים, אני אאתם לישיבה הבאה.

מהי השיטה בעניין קרן השוואת דלק? מיד אחרי מבצע סיני המחירים קפצו, גם של הדלק וגם של ההובלה. המחירים בארץ עלו במקצת, ולא כיסו את כל ההעלאה במחיר שהממשלה שילמה בעד הדלק. מתוך אנטיסיפציה לירידת מחירים, החליטה הממשלה שהיא תחזיק קרן השוואה, כלומר שהיא לא תעלה את המחיר לפי המחירים בעולם, אלא היא תשאיר את המחירים קבועים על רמה מסויימת. את עודף ההוצאה היא כיסתה מקרן השוואה, מתוך ציפיה לירידת מחירים שתכסה אחר כך את ההוצאה הזאת ואולי אף תותיר. התקווה הזו נתאמתה, והגרעון התחיל לרדת באמצע 1957/58. המחירים ירדו למטה ממחירי השוק בארץ, ומהעודפים האלה כיסינו את ההפסדים שלנו בתקופה שמחירי הדלק היו יותר גבוהים.

אחר כך התחילו להישאר באמת עודפים שנבעו בגלל המחיר העולמי של הדלק וההובלה, שהיה נמוך מהמחיר בשוק הישראלי. אנחנו השארנו את המחיר בארץ כמחיר הקבוע, כמו שהשארנו אותו כאשר המחירים בעולם עלו.

לאן הלכו ההכנסות האלו? בשני מקרים החזרנו את ההפרש לצרכנים: האחד, עניין המלט ליצוא, שאמרנו שאם אנחנו רוצים לייצא מלט, אין טעם שנחשב את המחירים למעלה מהמחיר העולמי; ב) החזרנו גם לחברת החשמל על חשבון זה שמחירי הדלק בשוק העולמי היו יותר נמוכים מהתעריף הרשמי של הדלק בארץ. הסכום היה 3 מיליון לירות לחברת החשמל.

בשנת 1957/58 נשאר לנו עודף, הקצבנו אותו למיסון הפעולות שלנו בשטח קווי הדלק וקידוחי הנפט. זה הופיע בתקציב הנוסף בתור הכנסה של 10 מיליון לירות מקרנות השוואה.

גם העניין של הצינור כבר מכניס לנו חסכוניות, וחלק ההובלה. גם אם ניקח בחשבון אמורטיזציה רצינית של הצינור, אנחנו יכולים לעשות זאת בלי שנצטרך להעלות את מחירי הדלק שמוכר דרך הצינור. הצינור הוא אחד המפעלים הטובים ביותר שעשינו, הוא מוזיל לנו את מחירי הובלת הנפט הגלמי.

לגבי השנה הבאה - כל ההערכות אם יהיה עודף או לא יהיה בנויות על מחירים עולמיים של נפט גלמי ושל הובלה ימית, שאין לנו שליטה עליהם, והם נתונים בדרך כלל לתנודות. אנחנו בכל זאת חושבים שיהיה לנו עודף, יהיה לנו הפרש לזכות בין המחירים שאנחנו נשלם בחוץ ובין המחירים שנקבע לצרכן בארץ. חלק מההכנסה הזו אנחנו רוצים להפוך מקרנות השוואה לבלו, בלי שזה ישפיע לגמרי על המחיר לצרכן.

יש מחיר לצרכן. כשאני הולך לתחנת דלק וקונה בנזין למכונית, אני משלם 33.5 גרוש בעד ליטר. בתוך זה יש סכום מסויים שהוא בלו ויש סכום מסויים שהוא מחיר, חלק ממנו זה המחיר שבאמת עולה למדינה הדלק והמשלוח, וחלק זהו סכום שהולך לקרן השוואה. אנחנו רוצים להעביר חלק מקרן השוואה לבלו, בלי שזה ישפיע בכלל על מחיר המצרך לצרכן. אין שום כוונה כזו.

אחר כך יכול להיות שיהיה עודף. זה מסביר את העליה ל-41 מיליון לירות בלו על דלק. אין זה בנוי על העלאת המחיר לצרכן, אלא על העברה מקרן השוואה לבלו.

י. אפרתי: כמה זמן נחשב הבלאי על הצינור?

ד. בן-דרור: שלוש שנים. הצינור מעביר עכשיו דלק פי פעם וחצי מהמסוער. אנחנו חישבנו 700 אלף, והוא מעביר עכשיו 1.1 מיליון.

ז. סוזיב: איפה מופיע חשבון קרן השוואת דקל?

ד. בן-דרור: פעם אחת הוא הופיע בתקציב 1957/58, וכן הוא הופיע בתקציב הנוסף.

ז. סוזיב: איפה מתנהל החשבון?

ד. בן-דרור: אצל החשב הכללי.

ז. סוזיב: אינני בא לטעון שמפני שירדו מחירי הדלק בעולם,

אנחנו צריכים להוריד את מחירי הבנזין והגאז.

אני שואל שאלה אחרת: אם כל ההפרשים הם ברורים, מדוע החשבון צריך להתנהל אצל החשב הכללי? אני חושב שהמודעה הזו איננה טובה. החשבון צריך להיות לנגד עינינו, במסגרת התקציבים.

ח. רובין: לפי ההסבר ששמענו סדר בן-דרור, הרי דברי ההסבר

בספר התקציב אינם נכונים. כל ענין הדלק אינו

משתקף בדברי ההסבר. יש פה כמה עמודים שעוסקים בקרנות שונות, אבל לא בקרן השוואת דלק. אין זה יוצר הרגשה טובה כאשר אני רואה שבכנסת פרטים מעניינים הכנסת אינה מקבלת את האינפורמציה הדרושה, גם כאשר ברור שחלק גדול של הפעולות האלו אין להן כל ביטוי תקציבי.

בעצין זה אני מבקש הסברה, חומר בכתב, לא רק

על תעריפים כלליים, על תנועת המחירים בדלק מאז מבצע סיני, על ההכנסות.

אבקש דו"ח קופתי מצד אחד, ומאזן של קרן השוואת דלק מדאשית הפעלתו.

אותו הדבר, הכנסות והוצאות משוערות לגבי שנת התקציב 1958/59. רק

אחרי שנקבל זאת אפשר יהיה לדבר ולדון. המספר שנאמר פה, 41 מיליון,

אינו קובע כלום.

אינני מוציא מסקנה כחבר הכנסת סוזייב שלא ריך להוזיל את מחירי הדלק, אולי צריך להוזילם, גם בגלל ההטעה הפסיכולוגית שתהיה לזה. ייתכן שאפשר להוזיל את תעריפי החשמל לגבי ותעשייה, שאני הסכמתי להעלותם.

דלק הוא דם של המשק, ולא ייתכן שבענין זה לא יהיה לנו תמונה ברורה, בעיקר שזה קשור עם מסק החשמל בארץ. לכן אני ובקש לקבל את החומר הזה בכתב, על-מנת לקיים דיון בענין זה. לדיון זה יכולה להיות חשיבות רבה, אם נוכל להגיע אחר כך למסקנה, יחד עם ציגי הממשלה, שנוכל להוריד משהו באיזה מקום.

יג'ר י. גורי :
אנחנו מערבבים פה שתי פרשיות. אנחנו מדברים על אומדן ומס, ואומר לנו סר בן-דרור שהאומדן הזה, 41.5 מיליון לירות במקום 35 מיליון - אינו בנוי על שינוי ודיניות המס. אולם מלבד זאת יש מדיניות מסויימת שהיא מתבססת כאמנעות ורן השוואה.

כל הוויכוח מתחלק לשני חלקים: חלק אחד הנוגע לאומדן, ואנחנו שומעים שהוא אינו בנוי על התייקרות מחירי הדלק ולא על נוספת מס, אלא על יסוד המציאות הקיימת של הצריכה. אחרי שנקבל את החומר המפורט על השאר, יהיה מקום לדון על מדיניות הדלק. ולכן אפשר להפריד בין שני הדברים האלה.

דובין :
אני מתמרמר על היושב-ראש שלנו, אילו היינו הולכים לפי הדרך שלו, אין טעם לשבת. אנחנו מדברים על מסים שמוטלים על דלק, ולא מענין אותי איך קוראים לזה, אם זה קרן השוואה או רווח מסחרי או בלו. בכל מדיניות פיסקאלית יש גם פעילות כלכליות, ולפני שאני מחליט מהו המס העקיף שיש להטיל על דלק, וני רשאי לדעת את האימפליקציות הכלכליות שיש בזה. ולכן אינך יכול לומר לי קודם כל בגמור את זה שנקרא בלו, ואחר כך נשוחח על השאר.

יג'ר י. גורי :
אני דיברתי כעת לא כיושב-ראש הוועדה, אני אומר שאם אומדים שאין כוונה להעלות את מחירי הדלק, אז אפשר לאשר את האומדן. לחבר הכנסת דובין יש גישה אחרת, אולי צריך להוריד את המחירים, וכשיוורידו את המחיר, אין הוא יודע על חשבון מה יורידו אותם. הוא יהיה מוכן להורידם על חשבון הפחתת האומדן. לזה אינני מוכן. ואין לי כוונות לטשטש את הדיון.

בן-דרור :
נשתדל בהקדם להביא את החומר המצוטט, אסתי בתחילת דברי שמידה ונגמיר את הסיכומים. נראה שיש לנו סיכויים לעודף נוסף מעל ל-41 מיליון לירות אלו, נבנים זאת לתקציב במידה ונרצה להשתמש בכסף.

מדברי ח"כ סוזייב משתמע כאילו הפעולה הזאת היא בלתי חוקית. אינני מקבל זאת, כי במידה והחשב הכללי רוצה לאווציא את הכסף, הדבר בא לכנסת לאישור. כל זמן שזו קרן שהחשב הכללי רוצה לטעם כל החוקים, ובשאר לו עודף - אין חוק האוסר עליו להחזיק את הכסף. במידה נרצה להשתמש בעודפים שיהיו בשנה הבאה - נביא זאת לאישור ועדת הכספים והכנסת, ואני חושב שבענין זה נבוא בזמן הקרוב ביותר, כאשר נדע בערך ייכן אנחנו עומדים בענין הפרשי המחירים האלה.

זס בלו - טבך

סוזייב :
בדברי ההסבר כתוב שהאומדן מבוסס על עליה בצריכה ועל ההנחה שהמעבר לסיגוריות יקרור יימשך, והתוספת שתבוא בעקבות העלאת המחיר מהשנוע צריכה להתבטא במכוס נוסף שיינתן לנו כרזובה. האם הנחתי זו נכונה?

אני חוזר ואומר שהיה מנס אמיתי לא קטן בלוח-זמנים הזה, שהעלאה באה כדי לפצות את מגדלי הטבך הערביים, לתת להם זכיר יותר גבוה. שאלתי היא: בהעלאת המחירים שפורסמה אתמול, מהו הסיכוי כלירות לתעשיית הסיגוריות בארץ, כמה מהתוספת הזאת יחזירו למגדלי טבך ערביים בהגדלת המחיר, כמה מזה ילך לקופת האוצר, וכמה מזה יתחלק לסיגורניס? קמעו נאים וכו'?

ז. שרף : אני מצטער על השפה ההחלטה של דברי ההסבר. בישיבות הממשלה ניסחתי זאת ביתר בהירות.

הטיימינג נובע קצת ממשא ומתן שנמשך זמן מה. הוחל במשא ומתן עם מגדלי הטבק, אולם זו היתה רק דחיפה, כי הם מקבלים חלק קטן מהסכום הזה. לתוך הבירור הזה נכנסו גם הייצרנים והמתווכים, גם הם היו צריכים לקבל איזה חלק. על כל לירה שהיו מקבלים כל שאר הגורמים, היינו מקבלים אנחנו באופן אוטומטי 1.80 לירה. אולם נכנסו פה עוד שני גורמים. לא רצינו לתת להעלות את מחירי הסיגריות מהסוגים הזולים ביותר. אולם הם היו צריכים לעלות, אז רצינו להוריד את הבלו. לא היינו מוכנים להפסיד כסף, ולכן החלטנו להעלות את הבלו על סוגים יותר יקרים. רצינו להשוות קצת את ענין יהב הפגן שהוטל וגם בול הבטחון ולאחד את זה. הואיל וכבר נכנסנו לזה, רצינו גם להרוויח משהו. כל זה לקח זמן. זה התחיל לפני חודשיים, ונגמר לפני שבועיים.

האומדן היה 27 מיליון לירות. ב-1.2 הגביה הסתכמה ב-23 מיליון לירות, אולם בגיע ל-28 מיליון. הערכנו שהגידול הטבעי יגיע ל-30 מיליון לירות, והכנסנו עוד 2 מיליון לירות על חשבון הרווח הצפוי לנו מהעלאת המחיר. האחרונה.

הסכום הזה מתחלק בצורה זו: התוספת לצרכן היא כ-325 אלף לירות לחודש; מזה מקבלת התעשייה 56 אלף לירות, ואת 56 אלף הלירות האלה היא מוציאה בצורה הבאה: 18 אלף לירות למגדלי הטבק בארץ, 15 אלף לירות בעד עליית מחיר הטבק הסובא מחוץ-לארץ, ושבענין זה כבר מתלבטים בזמן האחרון; הוצאות אחרות של התעשייה, שכר עבודה, עמילות, פרסומת והוצאות מימון - 17 אלף לירות, ועוד 6 אלף לירות נתנו להם כרווח ולכיסוי הפסד בגלל התנגדות הצרכנים להעלאת המחירים. למסחר הסיסונאי והקמעונאי הוספנו 32 אלף לירות בחודש. השאר, כ-230 אלף לירות לחודש - הולך אלינו.

כיצד ישתנו שיעורי הבלו? שלושת המינים הזולים, שמחירם 20, 25 ו-28 גרוש, מחירם נשאר קבוע, ולשם כך הורדנו את הבלו מ-58%-59% ל-56.4%. לגבי הסיגריות "אל-על" העלינו את הבלו מ-56.5%-58% ל-58%; אשר לסוגי הסיגריות שמעל ל-"אל-על" - הבלו הוא בין 61%-62% לעומת 60%-61%. לגבי הסוגים היותר יקרים - הבלו יעלה ל-66.9%.

ח. רובין : בקשר לסיגריות הכלולות באינדקס - מה מידת הירידה בעישון בהן?

ז. שרף : 22% מן הצריכה. אם לכלול גם את "אל-על" - זה מגיע לשליש של הצריכה הכללית.

ב. לרין : אם הורדתם את הבלו בסיגריות הזולות, זאת אומרת שיש הפסד מסיגריות אלו?

ז. שרף : לנו יש הפסד.

ז. סוזיב : סיגריות זהו מצרך שחלק גדול מהאוכלוסיה משתמש בו. יוצא פה שמחיר על שליש המצרך הנמוך באופן יחסי, הוא קובע את האינדקס ולא את רמת המחירים על 2/3 שבמצאים בשימוש.

ח. רובין : עובדה היא שטיב הסיגריות מהמינים הזולים והבינוניים נמצא בירידה בלתי פוסקת, עד כדי כך שהסיגריות הזולות גורמות בזק ישיר לבריאות, יותר מאשר היקרות. אני חושב שלא צריך להיות מצב כזה, שבקשר עם חישובי אינדקס מביאים לידי הורדה בלתי רגילה בטיב הסיגריות. לכן לא ייתכן לעשות את מדיניות הבלו לגבי סיגריות בצורה כזו. אם אני לוקח את העלאת המחירים כדבר נתון מראש, שהיא תיעשה בצורה כזו שיש הכרח לייצרן לזייף את התוצרת, זה בלתי אפשרי. וזה נובע ממדיניות האינדקס הקיימת. זוהי פרובלימטיקה שעברה כבר את הפסים של מדיניות פיסקאלית.

אין לי מה להשיב, כי אינני עוסק במדיניות האינדקס.

ז. שרף:

אני רוצה להביא בפניכם כמה מספרים על צריכת הסיגריות. שלושת מיני הסיגריות שמחירם לא עלה, הצריכה שלהם היא 2.1 מיליון קופסאות בחודש. שלושת המינים שבאים אחריהם, שהעלאה במחירם היא טועטת - 4.1 מיליון לחודש. אם אל-על נמצא באינדקס, הרי המינים שבאינדקס, צריכתם היא 5.5 מיליון קופסאות בחודש מתוך 9.5 מיליון.

מס בלו - משקאות

האם יש כאן כוונות להעלות את מחירי המשקאות?

ז. סוזיב:

ההכנסה היא מעל לאומדן. בסוף ינואר הגענו ל-8.5 מיליון לירות, ונגיע ל-10.5 מיליון. הצריכה במשקאות חריפים וביינות גדלה, ב-4.5 החודשים האחרונים. זהו חלק מהעלאת דמת החיים.

י. בדר:

מה לגבי משקאות מחוץ-לארץ? כמה מביאים, ומה ההבדל בין הבלו ובין המכס. אני רואה בחנויות יותר מדי משקאות מחוץ-לארץ.

ז. שרף:

אנחנו מביאים ויסקי מחוץ-לארץ, זה אחד מן הדברים שנותנים 8 לירות לדולר.

מס בלו - מלט

נגמור את השנה בבלו על מלט ב-29 מיליון לירות במקום 23 מיליון שהיו באומדן. כאשר קבענו את האומדן החדש, 32 מיליון לירות, היה בזה איזה סיכון, כי לפי דמת הצריכה איננו יודעים מה יגבר על מה, אם הגידול של הבניה הפרטית יכסה את ההקטנה של הבניה הציבורית או לא. נדע זאת רק באוגוסט-ספטמבר.

ז. שרף:

האם אין כוונה להעלות את השיעור?

י. בדר:

לא, בשנה שעברה הורדנו את השיעור.

ז. שרף:

האם יש הערכה מה יהיה ייצור המלט בשנת 1958/59? כמה ילך ליצוא וכמה לצרסכה מקומית?

ז. סוזיב:

לפני שנה, נדמה לי שביוזמתך, חלה כמעט מהפכה בכל שיטת הבלו על המלט. רצית לבטל את הבלו על המלט מתוך ניסוק שחלק גדול ממילא משלמת המדינה בשיכונים ומוסדות ציבוריים. ברגע האחרון התכנית הזו התבטלה. אני רוצה לשאול אם אותם הנימוקים שגרמו לתכנית הזו לפני שנה, נשארו גם השנה?

י. בדר:

מלט, ברזל ועץ הם היטלים על הבניה. הם היטלים על הבניה הפרטית. כאן החשבון ברור, המדינה מקבלת את הכספים מן הבניה הפרטית. אם זה טוב או לא, אינני יודע, זה המסטר. אחר כך יש הבניה הציבורית, בעיקר לגבי עולים חדשים. היתה תקופה שהעולים היו מקבלים את הדירות חינם. היום למעשה עולה שמקבל שיכון, מוכרח תוך 10-12 שנה לשלם עבורו מחיר מלא. הוא משלם ריבית, וריבית זה חוב, מס. וחוב מס זה כולל אולי 40%-50% מסים על מלט, ברזל, עץ וכו'.

אני מבקש לקבל תשובה לשאלה: כמה בסך הכל מסבלת המדינה מן ההיטלים האלה. אני ימניח שב-40% מהמחיר הם היטלים.

ס. קלטר : זה מגיע עד 20%-22%.

י. בדר : יש לי ספק לגבי המספר הזה, כי עד כמה שהבית יותר פשוט, חלק החוטרים בו הוא יותר גדול. אבל אפילו אם זה 22%, זה גם כן חסור מאד.

לרעתי דרושה צורה אחרת של חישוב מחיר הסיכון לעולים.

ס. קלטר : אני רוצה לומר לחבר הכנסת בדר שהצעקה אינה כל כך גדולה. קודם כל בונים את הרוב הגדול באזורי פיתוח, בתשלום של שכר דירה קטן. כל הרכוש הזה שייך לממשלה, ולא שוודים את העולה. באזור החוף, שבו בונים על-ידי חברות, שם כמובן העולה רוכש לו את הדירה, ואז התשלומים שלו הם גם כן מותאמים לתשלומי שכר דירה, שהוא יכול לשאת בהם. הוא משלם את ההיטלים האלה במשך שנים, ואין הוא צריך להיות עדיף על מי שחוסך במפעל החסכון.

ברצוני לשאול אם אתם חושבים שהשנה תוקטן הבניה בהרבה, כיצד אתם מעלים את האומדן, אם לא יהיו היטלים יותר גדולים על מלס מאשר היום?

ח. רובין : ברצוני לומר משהו על שכר הדירה. האמת היא ששכר-הדירה איננו גבוה, אם מישהו עובד. אבל כאשר העולה עובד 12 יום בחודש, ומקבל 70-75 לירות, זה הרבה.

בענין זה חסרים פרטים, והם: מה הם ההיטלים הכוללים על חומרי בנין, מכס על ברזל ועץ, מס קניה על כל חלקי מטכת, ידיות, מסגרות לחלונות וכו'. על כל אלה מוטל מס קניה. עלינו לקבל פעם חשבון כמה זה עולה לחדר, לפי פירוט. תקציב המדינה לשיכון הוא השנה 65 מיליון לירות. כדאי לדעת כמה מזה משלמת המדינה לעצמה. 15 מיליון לירות הולכים מתקציב הפיתוח לתקציב הרגיל, זו הופעה שלילית בהחלט. אבל אם כך, לא צריכים לכתוב 65 מיליון לירות אלא 50.

אני מבקש חומר מדויק על משקל ההיטלים בכל שנותיהם, חשבון כולל של כל התשלומים לפי פירוטם, באיזו מידה זה משפיע על הוצאות הבניה בשיכונים.

קראתי בעתון על תכניות להטלת מס קניה על דירות. אני תובע זאת כל הזמן, להעביר את הבלו למס קניה.

היו"ר י. גורי : השאלה אינה כמה עולה כל דבר בחדר, כמה עולה הזכויות וכמה עולות הידיות. הענין הזה של בלו על מלס וטסים על ברזל ועץ, ביחוד בלו על מלס, נדון לא פעם. הובעו ספקות אם השיטה הזו היא יעילה, להטיל בלו על מלס על הבניה הציבורית, ולא רק מצד האופוזיציה. אף על פי כן הדבר מופיע בתקציב, וכנראה שהממשלה אינה מוכנה לוותר על זה. כנראה שיש לה נימוקים סבירים, והיא תסביר אותם.

אני דוחה את התפיסה הזו, שאדם שמקבל רכוש כעולה חדש, יש לו או צריך להיות לו מעמד אחר מאשר אזרח אחר שמקבל רכוש בעזרת הממשלה. צריך להקל עליו את רכישת הבית. עצם זה שמאפשרים לו לקבל בית בתנאים נוחים, זו גם כן מדיניות של קליטת עליה. אבל העולה אינו נחשב כעולה חדש במשך עשרים שנה. כעבור שנה-שנתיים הוא הופך להיות אזרח המדינה ככל אזרח אחר, וניתנה לו עזרה חשובה כדי שיוכל להיקלט. ויותר מזה: הרכוש הוא שלו, הוא יכול להעביר אותו ולעשות בו ככל העולה על רוחו. הוא יכול להרוויח על זה. מדוע צריך, משום שהוא קיבל את הרכוש כעולה חדש, לאפשר לו אחר כך לזכות ברווחים שאינם שייכים לו ושהוא לא קיבל זאת בכוח עצמו?

כל הבעיה הזו צמודה לאיזון תקציב. כדי לאזן תקציב צריך להטיל מסים. אם אתה תבטל את הסעיף הזה או חלק ממנו, זאת אומרת תטיל רק על הבניה הפרטית. אז ייווצר בתקציב חור של 32 מיליון לירות. את הסכום הזה יהיה צורך לקחת מאיזה מקום, אז או שנטיל מילווה או מס אחר.

בנוגע להטלת מסים, אני מבין שכאשר יבואו להטיל מס חדש - חבר הכנסת רובין יתקומם נגד זה. נצטרך להטיל מילווה ולשלם אחר כך קרן וריבית. מי ישלם את המילווה הזו? מדוע אני צריך לפטור את העולה החדש הזה במשך עשרים שנה מהחובה של תשלום קרן וריבית כאזרח המדינה, ולהטיל את החובה הזו על אזרחים אחרים? השאלה איננה כה פשוטה.

חלק מזה המדינה מכניסה ומוציאה. כאשר היא מוציאה, או שהיא מוציאה זאת מעודף מסים שיש לה, או שהיא מוציאה זאת על חשבון מילווה שהיא צריכה לשלם בשנים הבאות. כאשר יגיע הזמן והממשלה תצטרך לשלם את המילווה הזו, היא תוכל לשאול חלק מהאמצעים האלה מהחובה שהיא מטילה על העולה החדש. זוהי המדיניות. אולי אין היא רצויה לנו ואיננה נוחה לנו, אבל אין לנו ברירה אחרת.

ז. שרף: אין לי מושג על מצב המילווה ומה שנתפרסם בקשר עם העיריות.

מה שנוגע לבלו על מלט ומכס על חומרים אחרים, הייתי מציע להבדיל הבהרה בין שני הדברים. כי להוזיל את הברזל ואת העץ, זה אומר להוסיף דולרים בשביל יבוא. בכל טונה מלט יש 40% דולר, זה הדלק והבלאי של המכונות וחלקי חילוף. בברזל יש 100% דולרים.

ב. לוי: האם המטרה היא להאיט את קצב הבניה?

ז. שרף: אילו הדבר היה אפשרי, הייתי אומר להוריד את הבלו על המלט, אבל לא על ברזל ולא על עץ. אני אומר זאת כגישה יסודית. אם הנועדה ניגשת לזה מבחינת מסק המדינה, אין היא יכולה לשכוח את תקציב מטבע חוץ.

המצב הוא כזה שהאוצר כבר אינו יכול לנותר על ההכנסה הזאת. הוא יכול רק לעשות חילופין, ובענין זה יש בירור עם משרד הפנים. מה שנוריד ממלט ייהפך למס עירוני, וזהו תהליך מסובך למדי.

בשאלתי פה על היצור והיצוא. בשנה שעברה היה יצוא של 214 אלף טון מלט מתוך ייצור של 650 אלף טון. כל היצוא הוא כמעט של בית-החרושת "נשר" בחיפה. שמשון" רק התחיל.

הצריכה השנה תהיה 550 אלף טון, במקום 437 אלף בשנה שעברה. אולם אינני יכול להגיד כרגע מה יהיה הייצור.

ז. סווייב: האם אתה מעריך שהצריכה תעלה השנה ב-25% לעומת השנה שעברה?

ז. שרף: כן. נשארו עוד ארבעה חודשים. היו שני חודשים שבהם הצריכה אינה גדולה, אבל עכשיו זה שוב בפלוא תוקפו.

נכון שבשנה שעברה לא היה ייצור מלא, כי היו קשיים בענין הדלק.

מה שנוגע לענין הדירות - נוכל להמציא פירוט כזה, אבל לא בזמן קצר. אינני חושב שזה יהיה מוכן לפני אפריל.

הינ"ר י. גורי: היתה עוד שאלה של חבר הנועדה סווייב: אם הממשלה מכניסה ומוציאה את אותו הסכום, למה לא תותר על זה?

ז. שרף: זה ויכוח תיאורטי. אין לזה הצדקה. בניה שהממשלה תחליף את הבלו על מלט במס, והיא תקטין את המס מ-50 לירות לטונה ל-20 או 15 לירות; זה אומר על כל מטר מרובה בניה כך וכך פחות הוצאה. אינני רוצה לתת את זה לרחוב דוברנו

המפורסם. אין כל הצדקה לוותר על זה, אפילו בבניני עולים ברחובות או במגדל אשקלון. יש טעם לדחות את התשלום, לא להטיל ריבית. ונניח שאנחנו מחליפים את זה במס עירוני, אז תהיה קרן לרשות עיריית באר-שבע, שהיא אמנם תקבל את זה כעבור שמונה שנים, אבל אין טעם לוותר על זה. יש טעם לוותר על זה בדימונה או במקום אחר, אבל לא בבאר-שבע.

אשר להטלת מס קניה על דירות גדולות - אין מספיק דירות גדולות בשביל הכנסה פיסקאלית. בשנת 1956, מתוך 30 אלף דירות, היו 3,000 דירות של שלושה חדרים ומעלה.

ח. רובין: מה התשובה לשאלתי שהשיטה הזו אינה אלא העברה מההכנסה המיועדת לפיתוח להכנסה

בתקציב הרגיל?

ז. שרף: אתה יכול להגיד זאת לרוחב כל התקציב. כל תוספת משכורת למהנדסים זו העברת כסף מתקציב

הפיתוח לתקציב הרגיל.

י. וינר: אנחנו מעריכים שהבניה של השנה הבאה יהיו לנו 11 מיליון לירות היטלים על הסך הכל של הבניה בשנה הבאה. את הסכום הזה אנחנו מפחיתים מהתקציב הרגיל ומעבירים אותו לתקציב הפיתוח. זה מסביר את הסכום של 11 מיליון לירות המופיע כאן.

מס בלו - צמיגים

ז. שרף: ההכנסה עד סוף ינואר הגיעה ל-2 מיליון לירות. האומדן בתמלא. פה הכנסנו סכום של 3 מיליון לירות מתוך הנחה שהצריכה תגדל.

ז. סוזיב: המפעלים לייצור צמיגים נחשבים כמפעלים היעילים ביותר בתעשייה שלנו. הענפים התפתחו יפה, יש יצוא רב. ואם שני המפעלים שהגיעו ליעילות גדלה מאד, אינם יכולים לעבוד עם רווח יפה ולצבור רוזבה להתרחבות, זוהי באמת תעודת רעה מאד לכל המשק.

ז. שרף: הטענות של "ג'נרל טיירס" הן בשטח הפחת. ל"אליאנס" אין טענות. "ג'נרל טיירס" יקבלו עכשיו חלק מזה חזרה על-ידי החוק לתיקון הפחת. ישנתי עם שני המפעלים והטענות שהושמעו על-ידם אינן בקשר עם הבלו, הבלו אינו מפריע להם, אלא בקשר עם הפחת.

בשנת 1956/57 הייצור גדל, והיה יצוא גדול. בשנת 1955/56 הלכו לשוק המקומי 96 אלף צמיגים, ליצוא - 57 אלף; ב-1956/57 הצריכה המקומית היתה 100 אלף צמיגים, ליצוא - גם כן כמעט 100 אלף. יש גידול פרופורציונלי ביצוא של אבובים. לגבי 1957/58 יש לנו מספרים רק על שמונה חודשים, ואתם רואים שוב גידול בערך של 20%. זאת אומרת שאלה הם בכלל מפעלים שמתפתחים, הן ביצוא והן בצריכה מקומית. בספטמבר הם קיבלו גם העלאה של 8%.

אני מקווה שמצבם ישתנה אחרי תיקון חוק הפחת.

מס נסיעות חוץ

ז. שרף: האומדן יגדל ב-2 מיליון לירות. המצב היום הוא כזה שעד סוף חודש ינואר נכנס סכום של 3 מיליון לירות, ועד סוף השנה ייכנס סכום של 3.5 מיליון לירות. כתבנו 4 מיליון לירות. בינתיים החלטנו לבטל את הפטור ממס נסיעות חוץ על כרטיסים הנשלחים מחוץ-לארץ. זה יבוא לאישור ועדת הכספים.

ח. רובין: אני מבין שהתכנית להעלאת דמי היתר ירדה מהפרק.

ז. שרף: לא ירדה מהפרק.

ח. רובין: אם לא - אני רוצה להציע להעלות את ההכנסה מנסיעות חוץ לסכום יותר גדול. היום למעשה המס הוא 33%, הוא פחות או יותר מבטא את השער הריאלי של הלירה.

ז. שרף: אסור לבו לחרוג מזה.

ח. רובין: אני מתנגד לכל דמי היתר, אולם אני חושב שאפשר להעלות את מס הנסיעות עד ל-50%. ולכן אני מציע להעלות את האומדן.

אשר למס על כרטיסי חוץ - אם מעלים את המס כהצעתי ומעמידים אותו על 50%, אז אני בעד זה שמי שמשלם במטבע חוץ לא ישלם את המס בשיעור כזה. ברור שכרטיס ששולחים מחוץ-לארץ לא יכול להיות יותר יקר מכרטיס שקונים פה.

הינ"ר י. גורי: נמשיך בדיון בישיבה הבאה.

הישיבה נסתיימה בשעה 14.00.